ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Jenni Tuomisto, Johtaja, Vend Marketplaces
16.2.2026

Aihe: KAA 7/2025 vp Krääsätalous kuriin - suomalaisyritysten ja kuluttajien oikeuksien puolesta

1. Johdanto

Tori.fi on käytetyn tavaran markkinapaikka, jossa miljoona suomalaista myi viime vuonna vähintään yhtä tavaraa. Kaikenkaikkiaan myyntiin laitettiin 14 miljoonaa käytettyä tavaraa vuonna 2025. Tori on keskeinen toimija tavaroiden jälkimarkkinassa ja uudelleenkäyttöekosysteemissä Suomessa.

Tori pitää kansalaisaloitteen tavoitteita perusteltuina. Aloitteessa esitetyt huolet manipuloivista myyntikäytännöistä, tuoteturvallisuudesta, ympäristövaikutuksista ja markkinoiden epäreiluudesta ovat aiheellisia.

Tässä lausunnossa haluamme täydentää tilannekuvaa tuomalla esiin halpatuonnin vaikutukset kiertotalouteen ja käytetyn tavaran markkinoihin – näkökulman, joka ei aloitteessa ole keskeisesti esillä mutta on olennainen sen tavoitteiden kannalta.

2. Halpatuonnin vaikutus kiertotalouteen

2.1 Heikosti kiertotalouskelpoiset tuotteet

Käytetyn tavaran kauppa vähentää kulutusperäisiä ilmastopäästöjä. Torin kautta syntyvän käytetyn tavaran kaupan arvioidaan vähentävän Suomessa noin 83 898 tCO_2e vuosittain. Lisäksi 47 % Torissa tehdyistä ostoista korvaa uuden tuotteen ostamisen.[1]

Käytetyn tavaran markkinat ovat merkityksellinen osa Suomen ja EU:n kiertotalous-, ilmasto- ja huoltovarmuustavoitteiden toteutumista. Kiertotalous on kuitenkin mahdollista vain, jos tuotteilla on kertakäyttöä pidempi elinkaari.

Ultrahalvat tuotteet perustuvat usein heikkolaatuisiin materiaaleihin, käyttöä kestämättömiin rakenteisiin ja yleiseen kertakäyttöiseen suunnitteluun.

Valtaosa tällaisista tuotteista ei päädy uudelleenkäyttöön, koska ne eivät kestä käyttöä, ole korjattavissa eikä niillä ole jälleenmyyntiarvoa. Niiden kiertotalouskelpoisuus on heikko.

[1] Vend, The Second-Hand Effect Report 2023

2.2 Luottamusriski siirtyy jälkimarkkinaan

Lukuisissa riippumattomissa testeissä[2,3] on havaittu halpatuoduissa tavaroissa mm. kiellettyjä aineita, myrkyllisiä kemikaaleja, standardinvastaisia rakenteita ja turvallisuuspuutteita

Kun kuluttajat tuovat tällaisia tuotteita itse maahan, niiden alkuperä ja sääntelyasema hämärtyvät. Ne sulautuvat osaksi tavara-arkea: niitä käytetään, annetaan lahjaksi ja niistä tehdään käsitöitä.

Pieni osa näistä tuotteista päätyy myöhemmin myös tavaroiden jälkimarkkinaan.

Tämä luo turvallisuusriskin, mutta ennen kaikkea luottamusriskin. Kuluttaja ei voi enää olla varma, että käytettynä ostettu tavara on EU-vaatimusten mukainen. Ja jos käytettyjen tavaroiden markkina alkaa mieltyä turvattomaksi, luottamus koko kiertotalousekosysteemiin heikkenee ja sen mukana koko ekosysteemin uskottavuus.

2.3 Kiertotaloustoimijoiden kustannukset nousevat

Luottamus- ja turvallisuusriskien hallinta näkyy konkreettisina kustannuksina tavaroiden jälkimarkkinassa. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus poistaa lahjoitusten joukosta noin 100 kiloa viikossa Temun ja Sheinin tuotteita (noin 0,5 % lahjoituksista), koska ne eivät täytä turvallisuus- tai laatuvaatimuksia.

Vaikka fyysistä lajittelua tekevät toimijat pystyvät osin tunnistamaan riskituotteita, kaikkien tuotteiden alkuperää ei voida varmuudella todentaa. Vertaismyyntialustat, kuten Tori, eivät käsittele tuotteita fyysisesti, mutta myös niiden on kehitettävä palveluominaisuuksia ja moderointikäytäntöjään riskien hallitsemiseksi.

Käytännössä kaikki jälkimarkkinan toimijat joutuvat tekemään lisätyötä ilmiön hallitsemiseksi. Tämä merkitsee, että kustannukset siirtyvät jälkimarkkinaan, vaikka niiden juurisyy on alkuperäisessä tuotannossa ja jakelussa.

2.4 Käytetty tavara alkaa näyttää kalliimmalta kuin uusi

Torin kuluttajatutkimusten mukaan hinta on voimakas ajuri käytetyn tavaran kaupassa. Kesällä 2025 tehdyn tutkimuksen[4] mukaan 65,5 % käytettyä ostavista kertoo syyksi sen, että käytetty on uutta edullisempaa.

Kun uusi halpatuontitavara maksaa muutaman euron, kuluttajan käsitys tavaran normaalista arvosta muuttuu. Laadukas kiertotalouskelpoinen käytetty tuote alkaa näyttää kalliilta, vaikka

[2] BEUC, The European Consumer Organisation 3.2.2025 Gaping holes in safety of products sold on Temu
[3] Pohjoismaiden ministerineuvosto 7.5.2025 Valvontahanke: 71 % verkosta ostetuista tuotteista rikkoo kemikaalilainsäädäntöä
[4] Tori, Suuri vertaiskauppatutkimus 7/2025. Tutkimuksen toteutti Bilendi.

sen jäljellä oleva elinkaari ja todellinen käyttöarvo olisi suurempi. Halpatuontitavaroiden alhainen hintapiste ohjaa kuluttajia pois uudelleenkäytöstä.

Koska suoratuonnin hinnoittelurakenne ei heijasta täysimääräisesti tuotteen kustannuksia – ympäristövaikutuksia, turvallisuutta tai valvontaa – markkinadynamiikka vääristyy ja kiertotalouden kilpailukyky heikkenee.

3. Toimenpiteet aloitteen tavoitteiden saavuttamiseksi

Kansalaisaloitteessa esitetään mainonnan rajoittamista ja verotuksellisten keinojen selvittämistä. Näiden lisäksi Tori katsoo, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös rakenteellisia toimia, jotka vaikuttavat suoraan tuontivolyymiin, ostokäyttäytymiseen ja uudelleenkäytön kilpailukykyyn.

3.1 Rakenteellista kitkaa suoratuontiin

Käyttäytymistaloustieteessä on laajasti osoitettu, että ostamisen helppous ja kitkattomuus lisäävät kysyntää[5]. Käytetyn tavaran kaupan kasvu Suomessa on tästä hyvä esimerkki. Sen kuluttajamarkkina on kasvanut kahdessa vuodessa 56 prosenttia noin 1,4 miljardiin euroon[6]. Tämä kasvuloikka ei syntynyt ainoastaan hintatekijöistä, vaan siitä, että käytetyn ostamisesta on tehty verkkokauppamaista eli helppoa, nopeaa ja logistisesti sujuvaa. Tavaraa ei enää tarvitse lähteä hakemaan myyjältä vaan se toimitetaan kotiin. Kun ostokynnys madaltui, kysyntä kasvoi.

Samaa logiikkaa voidaan soveltaa myös toiseen suuntaan. Tuleva tulli- ja käsittelymaksu ei yksin riitä vaan vaikuttavampaa on ostamisen rakenteellinen muotoilu. Lisätoimenpiteet – kuten pakollinen dokumentaatio, tuoteturvallisuustarkastukset tai vaivalloiseksi koetut toimitustavat – vähentävät ostohalukkuutta jopa tehokkaammin kuin lisämaksut.

3.2 Kuluttajaviestinnän vahvistaminen

Kuluttaja ei käytännössä hahmota eroa kahden tilanteen välillä:

- EU-sääntelyn piirissä oleva tuote, jonka maahantuoja vastaa tuoteturvallisuudesta, vaatimustenmukaisuudesta, merkinnöistä, kemikaalirajoituksista, palautuksista ja viranomaisyhteistyöstä.
- Suoramaahantuotu tuote, jonka kuluttaja tilaa itse EU:n ulkopuolelta ja jossa ei välttämättä ole EU-vaatimusten mukaisia merkintöjä, vastuullista maahantuojaa tai tehokasta valvontaketjua.

[5] Esimerkiksi Thaler & Sunstein (2008); Madrian & Shea (2001); DellaVigna (2009)
[6] Kaupan liitto 18.9.2025 Kiertokauppa kasvanut vauhdilla – uhkaako Kiina-krääsä myös second hand -markkinoita?

Ulkoisesti tuotteet voivat näyttää täysin samanlaisilta. Verkkokaupan käyttöliittymä, toimitustapa ja maksaminenkaan eivät tee eroa näkyväksi. Kuluttaja näkee vain hintaeron vaihtoehtojen välillä.

Tämän vuoksi informaatiovaikuttaminen on välttämätöntä. Kuluttajalle on tehtävä ymmärrettäväksi, mitä eroa on EU:n sisämarkkinasääntelyn piirissä olevalla tuotteella ja halpatuonnilla, erityisesti turvallisuuden, vastuun, valvonnan ja kiertotalouskelpoisuuden näkökulmasta.

3.3 Uudelleenkäytön vahvistaminen

Tehokas ratkaisu ei ole pelkästään rajoittaa, vaan myös vahvistaa kestävää vaihtoehtoa. Uudelleenkäytön asema vahvistuu alentamalla tai poistamalla arvonlisävero käytettyjen tavaroiden myynnistä sekä niiden toimitusmaksuista

Käytetyn tavaran kauppa on jo kertaalleen verotetun tuotteen uudelleenmyyntiä. Arvonlisäveron poistaminen käytettyjen tavaroiden myynnistä ja toimitusmaksuista tukisi kiertotaloutta ja vahvistaisi hintasignaalia uudelleenkäytön suuntaan.

Nykytilanteessa globaalit alustat tarjoavat usein “ilmaisen” toimituksen, kun taas kotimaisessa uudelleenkäytössä toimitus on näkyvä kustannus. Arvonlisäveron poistaminen korjaisi tätä epätasapainoa ja parantaisi käytetyn tavaran asemaa suhteessa halpatuontiin.

4. Lopuksi

Halpatuonti ei ole vain yksittäisiin tuotteisiin liittyvä kysymys, vaan se vaikuttaa koko tavaramarkkinan dynamiikkaan. Se heikentää uudelleenmyynnin toimintaedellytyksiä, siirtää osan riskeistä ja kustannuksista tavaroiden jälkimarkkinaan sekä saa käytetyn vaikuttamaan uutta kalliimmalta.

Kansalaisaloite pyrkii puuttumaan tähän kehitykseen, ja Tori pitää tärkeänä, että sen käsittelyssä huomioidaan myös kotimaisen kiertotalouden näkökulma.